

# ZGODNJA DANICA.

**Katolišk cerkven list.**

Danica izhaja vsak petek na cel poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

**Tečaj XXI.**

**V Ljubljani 3. malega serpana 1868.**

**List 27.**

## **Nagovor sv. Očeta Pija IX v skrinem zboru 22. rožnika 1868.**

Častitljivi bratje!

Nikoli bi ne bili verjeli, častitljivi bratje, ko smo k veselju vsih dobrih nekako pred 13 leti pogodbo sklenili z avstrijskim cesarjem in apostolskim kraljem, da bomo današnji dan imeli tožiti silno težke žaljenja in stiske, s katerimi se sedaj Cerkev v avstrijskem cesarstvu po sovražljivih ljudéh žalostno tare in preganja. 21. grudna lanskega leta je namreč avstrijska vlada dala v resnici nesrečno postavo kakor državno vstavno postavo, da naj po vsih delih te države, tudi po zgolj katoliških, polno veljavo ima. Po ti postavi se postavlja nepogojna prostost za vse misli in tiskarske reči, za vero, vest in nauk, državljanom vsakega verstva se dovoljuje napravljati učiliša in odrediša, vse kakoršne koli verske družbe se stavijo v enako versto in država jih priznava. Berž ko smo v svojo britkost to zvedili, bi bili radi precej svoj glas povzdignili; vender smo raji prizanašaje molčali, seosebno v upanji, da avstrijska vlada bode voljno poslušala naj pravičniši ugovore naših častitljivih bratov, avstrijskih škofov, blaženiši svet sprejela in se na boljše spremislila. Ali zastonj je bilo vse naše upanje. 25. majnika tega leta je ravno ta vlada dala postavo, ki vse narode une države, tudi katoliške, zavezuje in to-le veléva: otroci iz mešanih zakonov nasledvajo vero očetovo, če so moškega, materino, če so ženskega spola; otroci pod sedmim letom morajo odpada staršev od prave vere deleži biti. Z ravno tisto postavo se razun tega jemlje vsa vezavna moč tistim obljubam, ktere katoliška Cerkev s podstavnim vzrokom in vso pravico tirja in zapoveduje, preden se kak mešani zakon sklene; odpad od katoliške, kakor tudi od keršanske vere se povzdiga v državljansko pravico, vsa cerkvena oblast čez pokopališa se na stran deva, in naklada se katoličanom na svojih pokopališih trupla krivovercev pokopavati, ako le-ti nimajo svojih pokopališ. Ravno tisti dan 25. majnika tega leta se ravno ta vlada ni zbala razglasiti tudi neko postavo, ktera popolnoma podira postave, ki so bile dane na podlagi zgorej omenjene pogodbe, ter na novo postavlja stare avstrijske postave, ki so kar naravnost nasproti s cerkveno postavo; ravno tako zopet vpeljuje naj zaveržljivši posvetni (civilni) zakon in ga za taki primérlejši zapoveduje, ako cerkvena vradnija sklep zakona odreče iz vzroka, ktereга državljanska oblast ne priznava za veljavnega in postavnega. Z ravno to postavo je una vlada odpravila tudi vso veljavo in sodnistvo Cerkve v zakonskih rečéh, kakor tudi njene zakonske sodnije. Enako je razglasila postavo zastran šol, po kateri se vsa moč (vpliv) Cerkve do nje na stran deva

ter se vravnava, da naj višji vodstvo vsih nauk in odreje, pa tudi nadglednija in čujstvo v šolah le samo državi gre in le učenje vere po ljudskih šolah je pušeno višjim raznih verstev, pa da nadalje vsaka verska družba brez razločka si zamore napravljati lastne šole za otroke svojega verskega spoznavanja, s to pogodbo, da tudi te šole so pod naj višjim državnim nadglednistvom in da učne bukke bodo pregledovane od civilnih vradnij, razun tistih bukev, ki so za verski nauk in jih pregleduje cerkvena vradnija.

Vidite tedaj, častitljivi bratje, kako zaveržljive in obsodljive so une ostudne postave, ki jih je dala avstrijska vlada, ker one nauk katoliške Cerkve, njene spoštljive pravice, njeno veljavo in božjo vstanovo, kakor tudi našo in le-tega apostolskega sedeža oblast, našo omenjeno pogodbo in celo še natorno pravico samo presilovito žalijo. V skerbi za vse cerkve, ki jih je Kristus Gospod nam izročil, povzdignemo torej apostolski glas v tem vašem svitem zboru in po svoji apostolski oblasti zaveržemo in obsodimo imenovane postave, pa tudi sploh in posebej vse, kar je v teh in v družih rečéh zoper pravice Cerkve od avstrijske vlade ali od podložnih gospósk velevano, storjeno ali kakor si bodi vravnano. Po ravno ti oblasti naznanimo te postave s tem vred, kar se iz njih izpeljuje, za čisto nične in vselej neveljavne. Njih začetnike pa, seosebno kateri se ponašajo za katoličane, in vse, kateri so se prederznili omenjene postave nasvetovati, skleniti, poterđiti, in zverševati, opominjamo in živo privérjamo, naj mislijo na cenzure in duhovne kazni, ktere si po apostolskih vstanovilih in določilih vesoljnih cerkvenih zborov kar neutégoma — ipso facto — taki nakopljejo, kateri cerkvene pravice razžalijo.

Med tem pa vošimo iz celega serca blagor v Gospodu in zaslužno hvalo podelimo svojim častitim bratom avstrijskim nadškofom in škofom, ki niso jenjali s škofovsko močjo v besedi in pisanji reči Cerkve in naše prej omenjene pogodbe neprestrašeno varovati in braniti ter čedo na njeno dolžnost opominjati. In prav močno želimo, da bi naši častitljivi bratje, nadškofje in škofje ogerski, prelepi zgled svojih bratov v službi posnemali ter bi z ravno tako gorečnostjo ves trud obráčali na to, da se Cerkvi njene pravice varujejo in una pogodba brani. V tako velikih stiskah pa, ktere Cerkev v teh presilo žalostnih časih povsod zadevajo, častitljivi bratje, nečemo jenjati z vedno bolj vneto gorečnostjo v ponižnosti serca Boga prositi, da naj s svojo vsegamogočno roko v nič dene vse hudobne naklepe svojih in svoje svete Cerkve sovražnikov, ter njih brezbožne prizadevanja zatira, njih napade odbija, naj jih v svojem usmiljenji zaverne na steze pravice in zveličanja.

## Cerkvene pesmi.

Poslovenjuje J. Bilc.

(Dalje.)

### O sv. aposteljnih Petru in Pavlu.

I.

(Decora lux.)

Prezala luč neskončne večnosti je zlati dan  
Obsula z žarkom svitlim ognja blagega;  
Dan, ki apostolov pervaka venčal je,  
In grešnikom nekdanjim pot v nebo odperl.

Svetá učitelj, in nebeških vrat ključár,  
Očeta Rima in sodnika národov,  
Na križu uni, z mečem vmrè zmagavec ta.  
Ovenčana v življenju starašina sta.

O srečni Rim, ki dveh glavarjev slavna kri  
Te porosila je. Edino mesto ti  
S kervjó možakov tih rudeče barvano,  
Si lepše od lepôt vesoljnega svetá.

Naj slava večna bode Trojstvu svetemu;  
In čast, oblast in hvala naj doní  
Neskončnemu, ki vlada vse v edinosti,  
Ko zdaj, tak čase vse neskončne večnosti. Amen.

II.

(Beate pastor.)

Pastir preblagi Peter! sprejmi milostno  
Prosečih glase, in verige hudobij  
Z besedo nam razveži, ker ti dana moč  
Odpreti zemlji raj, odpertega zapret'.  
Učitelj verli Pavel, kaži pravo pot,  
In serca naše vleci sabo v sveti raj:  
Z zakritim okom vera poldne gleda naj,\*  
Ljubezen naj kraljuje, kakor solca žar.  
Naj slava večna bode Trojstvu svetemu,  
In čast, oblast in hvala naj doní  
Neskončnemu, ki vlada vse v edinosti,  
Ko zdaj tak čase vse neskončne večnosti. Amen.

### O sv. angelih varhah.

I.

(Te splendor.)

Bliščoba, moč Očetova,  
Življenje, Jezus, naših serc;  
Med angeli Te hvalimo,  
Ki voljo Ti spolnujejo.

Ostudno glavo zmajevo  
V globoko verže pekla dno;  
Vodnika in upornike  
Zažene iz dvora rajskega.

Tisučkrat tisuč vojniov  
Se bije zate množica:  
Premaga Mihael, razpné  
Rešenja znamenje, slavni križ.

Prot' vodniku ošabnosti  
Z glavarjem tim se združimo,  
Da nam s prestola Jagnjeta  
Doide večne slave ven'c.

Očetu, ino Sinu ž njim,  
In Tebi, trikrat Sveti Duh,  
Kakor je bla, naj vedno bo  
Neskončna slava vekomaj! — Amen.

II.

(Christe, sanctorum decus Angelorum.)

Kristus, veselje angelov nebeških,  
Našega roda Stvarnik in Zveličar,  
Prósimo, daj nam kdaj doseči rajske  
Sedeže blage.

Angelj mirú z nebes naj pride Miha  
V naše domovja; on, mirú začetnik  
Jasnega, objokanja vredne vojske  
V brezdnó naj pahne.

Gabriel angel močni naj sovrage  
Stare prežene, in prijazne nebu  
Tempeljne obišče, ktere zmagovavec,  
Tu je vstanovil.

\* Te verstice se težko dobro poslovenijo. Pomen je njihov: Če ravno zdaj, kar terdno verujemo, popolnoma ne razumemo, vendar naj bode naša vera terdna . . .

Angelj človeškega zdravnik življenja  
Rafael pride naj z neba in ozdravi  
Vse naj bolnike, in naj vlada v dvomu  
Djanja življenja.

Deva mirú, začetnica in luči  
Roditeljica, angelov zbor sveti  
Naj nam pomaga, ž njimi vsa bliščeča  
Družba nebeška.

To nam dodeli, blaženo Božanstvo  
Oča in Sina in ob enem Duha  
Svetega, kteremu naj se razlega  
Slava neskončna.

### O vsih Svetih.

I.

(Placare Christe.)

Zanesi Jezus grešnikom,  
Za ktere Očeta usmiljenja  
Pri stolu prosi milosti  
Devica, Mati milostna.

Mučenci zaljšani s kervjó;  
Z obleko belo obdarjeni  
Spričvavstva, v očetnjave kraj  
Pokličite s pregnanstva nas.

In čede vé preblažene,  
Razredene na verst devet.  
Nekdanje in sedanje zló  
S prihodnjim nam odvrcajte.

Nedolžna truma čistih dev,  
In vi, kar vas puščava je  
Oddala k zvezdam, v sedeže  
Sprejmite svetlih nas nebés.

Z apostoli prerokov zbor  
Pred sodnjim stolom Jezusa  
Resničnim solzam grešnikov  
Sprosite milostno sodbó.

Naj zgine ljud nevernikov  
Z okrajim ljudstva vernega:  
Da eden vladal bode vse,  
Pastir edini, edini hlev.

Očetu slava naj doní,  
In Sinu ž njim edinemu,  
Ob enem Duhu Svetemu,  
Na čase večne večnosti! — Amen.

II.

(Salutis aeternae Dator.)

Ki večni blagor nam deliš,  
Rešenih usmili Jezus se.  
Devica, Mati milosti,  
Daj srečo nam služabnikom.

Zmagavni mučnikov zbor,  
Oj truma sveta mašnikov,  
Brezmadežne device vse  
Izmijejo naj madež nam.

Tisučkrat tisuč angelov.  
Očakov zbor, prerokov ž njim  
Prepevajoče množice,  
Sprosite grešnim usmiljenje.

Karkoli nad zvezdicami  
Vas vlada v visočini zdaj,  
Sprejmite prošnje milostno,  
Ki dar nebeški prostijo.

Predhodnik Kristusov Kerstnik,  
Nebeških visočin ključár  
Z ostalimi apostoli,  
Odvežejo naj greha vez.

Moč, hvala in povikšanje  
Očetu naj in Sinu bo,  
In ž njima Duhu Svetemu  
Na večne čase večnosti! Amen.

### Vojska zoper katoliško cerkev.

(Dalje.)

II.

Vsled človeškega zagrešenja je boj tudi v naravnem, telesnem svetu. Vi kmetje, ki obdelujete zemljo s potnim obrazom in si terdo prislužite vsak grizljaj kruha, povejte, ali se ne bojujete neprenehoma zoper neplodno, suho zemljo, zoper kamnje in škodljivi plevél, ali vam ne proté tolikrat nalivi, nevihte, toča, slana? In ko spravite srečno domu blagoslovljene pridelke, ali ne kličete potem iz globočine serca: Čast in hvala Bogu! dokaj dela in truda nas je stalo, vsak dan smo terpeli in se potili, pa toliko lepše je zdaj plačilo, da bi ga le še zdravi in veseli vživali. Vi, ki se toliko borite, se vam bo li čudno zdelo, da se ima tudi cerkev neprenehoma bojevati zoper vihar hudobnih strasti, zoper plevél greha, ki je začetek vsega zlega, da se mora bojevati cerkev, kateri je obdelovati polje duha, njiva serca, da požene v dušah seme čednosti in strahú Božjega?

In vi, ki izpod zemeljskih votlin spravljate na svitlo kovine, da jih očistite v ognji, obdelate s kladvom, s

pilo in dletom, ki ustrahujete terdo nevkretno tvarino, da vas mora bogati in jo potem podajate ljudem, da jim v tisuč oblikah služi in pomaga; vi rudarji povejte, ali morete doveršiti svoje delo brez truda in neizrečenih težav, ali dosežete svoj namen, da bi se ne borili zoper sovražne, končavne moči? Se vam bo li čudno zdelo, da se morajo tudi cerkev in njeni služabniki bojevati zoper vporne moči, da ima neskončno težav in terpljenj prestajati — cerkev, ki mora segati v globočino človeške duše, da jo v ognju sv. evagelija očisti zmote in hudobije, da jo prekroji v podobo Božjo?

Vi rokodelci in pošteni delavci, ki se vam po obrazu poceja znoj, vi morda bolje veste kot marsikteri drugi, kaj pomeni boj v cerkvi, kajti, kar vi delate telesno s stvarmi, to dela duhovno cerkev z dušami. Vi delate, se trudite, — cerkev ravno tako; vojskujete se in borite, ona tudi. Kako lahko si to mislimo, pač da, — gola resnica je to.

Poglejmo brod sredi morja, le bojevaje se z valovi in viharji dere dalje in dalje; glejte vojno na boriši, koliko težav ji je prestati, koliko grenkega vžiti, da doseže zmago. Tudi cerkev je brod sredi morja, kolikrat se sliši ta lepa podoba; se nam bo li čudno zdelo, da se njej, ki je tako dolgo v vihnem morji življenja, da se cerkvi zoperstavlja toliko sovražnih viharjev, protivnih valov, strašnih neviht? Zdaj spoznamo, da se mora krepko postaviti v bran, da se ne potopi, ampak ponosno prijadra v rajsko deželo.

Tudi vojni podobna je cerkev, sej se imenuje vojskujoča, — kako lepo ime! Ona razpenja svoj prapor po celi zemlji, njeno kraljestvo se ima čez in čez razširiti, vse ljudi objeti. V bran se ji pa stavi zmota in strast, svet in pekel; če hoče toraj vse serca združiti v kraljestvo ljubezni, premagati mora vse ovire, kako bo pa zmagala brez boja? Res, vojska je delež cerkve, le vojskovaje se ima pravico biti na zemlji, krepko se do danes vojskuje, in vojskovala se bode, da doseže blagoslovno zmago.

### III.

Kakor mora biti vojska na telesnem in tvarinskem polji, tako je tudi neogibna na dušnem in nraavnem.

Koliko se mora človek truditi, da si oblaži serce, napreduje v dobrem in resničnem, koliko se mora bojevati! In cerkev, ki blaži serca vsem ljudem, jih uči naj lepše, naj bolj vzvišene resnice, nikakor ne more doseči svojega namena brez neskončnega truda, če pomislimo, da je greh vse dušne zmožnosti na slabo obrnil. S koliko težavami se moramo že mi bojevati, ko odrejamo otroke, kako drago nas stane čednost in vednost, omika serca in duha, kako neutrudljivo se nam je bojevati zoper lenobo in nevednost, zoper grešne nagnjenja in nevkretnost; in otrok, ki se uči, ali ni podoben vojaku v vojski, ali nima terdih skušenj dostajati, dokaj pomanjkanja in truda preterpeti?

Kako pa cerkev, ki odreja rod človeški, ki je mati neštevilnih otrok? Lahko si mislimo, kako da mora čuti in skerbeti, da vzraščajo v čednosti in strahu Božjem, da bi nobenega ne zgubila, ampak vse o svojem času pripeljala k Očetu v nebesa. Opazujmo naj manji družino, koliko je truda in skerbi, da se spravi vse v red, na pravi pot, koliko je treba dela in darežljivosti, da se pridobljeno ohrani, da se družina obravnava! Pridejo boleznin in nesreče, skerbi in tuge, še celo smert vzame ženi moža, otrokom mater; kje je družina, ktere bi tako žalostne reči ne zadevale? Sreča še, če se ne družijo še druge nadloge, posebno nezloga, ki kali hišni mir.

Ali mar cerkev, naj večji družina, ne bo imela enacih nadlog?

Poročila se je z Zveličarjem; njegovo življenje pa

je bilo le terpljenje, on — Kralj nebeški — se ni rodil v dvoru mogočnega kralja, ga niso položili na mehko, gorko posteljico; rodil se je v ubožnem hlevu, komaj je prišel na svet, že je vžival mraz, tišale so ga terde jasli; pa še tega mu niso privoščili; komaj je začel živeti, že so mu namenili grozovito smert. Koliko je potem terpel, ko je učil, kako so ga preganjali in zasramovali, in slednjič grozovito sramotno križali na Golgati sredi dvéh razbojnikov! Cerkev pa se je poročila z njim, na Golgati sta si roke podala, mesto ženitnine pretakale so se kervave solze v zdihovanji Križanega. Cerkev mora materne bolečine in nadloge terpeti, če hoče svoje otroke preroditi, jih očistiti in čiste ohraniti. Jezus sam je rekel svojim apostolom, da jih bodo preganjali, sovražili, zaničevali in zasramovali kakor njega, da jih bodo pred sodbo vlačili, jih kralji in velikaši pozemeljski obsojevali v sramotno, grenko smert. Dalje je rekel, da je njegov nauk na obe plati oster meč, da bo dovoljo njega vstal kervav prepir po sveti in razkolništvo, da pač deli mir, pa ne tacega, ki ga svet daje, ki ga spremlja zmota in malopridnost. Zveličar cerkvi drugzega ni zapustil kakor križ, na katerem je umerl, in cerkev se ga ne sramuje, visoko ga nosi ko svoj prapor povsod, zato pa tudi zmaguje kakor Kristus, če tudi trudapolno in terpé; Zveličar ni cerkvi drugzega zapustil kakor ternjevo krono, tudi krono nosi serčno in zaupno, kajti terdno je prepričana, da se unkraj v leskeči biser spremeni.

Poglejmo dalje tje v življenje narodov sploh, povsod se nam kaže ena podoba. Ljudstva se le iz nezmožnosti, iz revšine dvigajo v mogočnost in blagostanje, da se od zibeli do verhunca morajo boriti in vojskovati. Kolikrat morajo v boj, kolikrat se v potokih pretaka domoljubna kri, da si ohranijo samosvojnost; res, na podlagi terpljenja sloni sreča. Vojskam se združijo druge grozne nadloge, nevarne kužne bolezni, voda, ogenj, pod lakota, in kdo ve imena vsih težav, ki ljudi po tisuče zemljo spravljajo! — Toda ljudstva potrebujejo nadlog, da se vterdijo, kajti ravno nevarnost budi spijoče dušne moči.

Velikrat mora železo v ogenj, da se toliko očisti in vterdi, da naredi iz njega umetna roka leskeče rezalo. — Ali mar kdo meni, da so imenitni može in visoke glave v starodavnem in novejšem času in sploh vsi, ki so kaj posebnega doveršili v umetniji in vedi, v obertniji ter v družinskih in deržavnih zadevah, — da so oni brez truda in ovir se povzdignili z duhom v nenavadne višave, da jim ni bilo treba okušati zaničevanja, ne boriti se z raznoterimi zaprekami? Pač res, vsi, kterih imena je zgodovina z zlatimi čerkami zapisala v svoje bukve, vsi so se težavno borili z okolišninami, vsi so terpeli več ali manj, povsod jim je nasprotovalo sovraštvo, nevošljivost in predsodki ter jim grenilo posel in poklic.

Poglejmo naposled v lastno serce. Ali ni naše serce nekaj svet, na katerem divjá vojska in prepir? Dobre misli se bojujejo zoper slabe, čednost zoper pregreho; kadar pa grešimo, se vzdigne vest zoper misli in djanja, opominja nas in nam kaznen napoveduje. Vsako dobro djanje je zmaga zoper hudobijo in človek, ki v čednosti napreduje, je zares slavovenčan zmagovavec.

Če vse to na cerkev obračamo, ne bomo se več zavzeli, ko bomo čuli o vihnih bojih zoper cerkev. Ne, rekli bomo marveč, sej ne more drugač biti, katoliška cerkev se ravná po splošnih pravilih vesoljnega reda, vojskuje se in bojuje ter se krepko postavlja s svojim gerbom, ne umika se napadu, kajti naj krasniši del njenega poklica je vojska, naj slavniši kraj njenega delovanja je bojiše. (Dalje naal.)

## Popolne pisma iz Napolitanskega.

(Pervo pismo — dalje.)

Perva postaja na zemlji napolitanski je Isoletta. Tudi tukaj se mora 25 minut čakati, ker tudi tu, se vé da, po italijanskih vradnikih, se popotni listi, prateži itd. preiskujejo. Vradnikom se je berž vidilo, da jih temuč da bi jim ne bilo nemilo, ako bi se jim kaka priložnost naklonila, papeževi vladi pokljubovati, ali pa kacega ubozega meniha nadlegovati. Tudi naših culic še odpreti niso dali, temuč kar le z belo kredo so jih porizali, — pa je bilo gotovo, da nobeden nima seboj nič davku podverženega, postavim, smodk, vina itd. — Ko je bilo to opravljeno, se vsedemo zopet na voz in željno pričakujemo, da bi se iz tega dolgočasnega kraja berž odpeljali; pa kakor večkrat v človeškem življenju, tako se je tudi našim željam ravno nasprotno zgodilo, kajti skor dvé uri smo morali tukaj čakati, ker je bil hlapon, ki se nam je nasproti peljal, iz kolovozov skočil. — Ko to zvmemo, zapustimo svoje sedeže, ter se gremo po železnici sprehajat, akoravno je nekoliko dež rosil. Pri tej priložnosti ugledamo tudi umazane laške vojake, ki so na meji na straži stali, pa pisano gledali zvave, ki so kot mejne straže na papeževi zemlji, ali da bolj prav povem, na lastini 200 milijonov katoličanov kaj ponosno sem ter tje hodili. Zvavi v svoji ne le čedni, ampak res verli obleki so se mi dozdevali kakor kavalirji, ko sem pogledal nesnažne laške vojake, ki so po zimi in po leti enako opravljani.

Kakor povsod na Laškem, tako tudi tukaj ni brez berača, akoravno je ta postaja čisto na samem. Nekako 16létin, ves razcapan in bled fant nas je začel miloščine prositi. Pisati in brati, ali pa saj keršanskega nauka ni sicer znal, pa priča nam je bil živa, kako zelo je v odgoji zanemarjen, in kako strašno revščino niži stanovi tukaj terpijo. Le redek je kmet, ki bi lastno zemljišče obdeloval, vsi drugi imajo od knezov, grofov, mestjanov in drugih bogatinov najeto zemljo, od ktere morajo večkrat veliko najemščino plačevati. Kakor sem se že dostikrat pri svojih izhodih na kmete prepričal, pri laških kmetih le po dvakrat na teden kaj toplega jedó, druge dni pa živijo o polenti, ki si jo za celi teden pripravijo, in s katero se dotikajo slanice, nad mizo viseče, da jim bolj okusna prihaja. O velikih praznikih si sirote za obed nabirajo zelišč po bregih in njivah, kakor sva se z g. dr. Kulavicom sama prepričala, s kakoršnimi se pri nas le neke nesnažne živali pitajo. — Ko sem se pretečeno leto iz mesta Veletria v mesto Kori po veliki cesti z drugimi gospodi vozil, sem se bil začel čuditi, kako je to, da ni nikjer nobenih hiš videti, akoravno povsod na polji ljudje delajo; pa naš gospod rektor mi pokaže na slamnate kupe, ki jih je bilo povsod za veliko cesto zadosti, in pravi: Glejte, take-le so hiše laških kmetov! Kadar imajo po slovenskih krajih toliko slame, da je pod streho niso spraviti kos, si zabijejo v zemljo močen visok kol, okoli kola pa si nakupičijo slame, ki se na verhu terdno zveže, — in take so tudi laške hiše, samo da so kupi votli, in da imajo vrata. Takih kupov ali hiš večkrat po dvajset skupaj stoji. — Ko sem nekemu kmetu pravil, kako pri nas kmetje stanujejo, koliko zemljišča, po koliko volov itd. imajo, da delavci po trikrat na dan toplo jedó, in da še poleg tega po dvakrat na dan kruha, pa večkrat tudi vina dobijo, — so se mu kar le oči zasvetile in srečne je imenoval naše ljudi, kakor sem tudi jaz miloval na tihem osodo laških kmetov.

Druga napolitanska postaja se imenuje Roccasecca (Rokaseka), tako imenovana po kraju in visokem gradu, v katerem je leta 1224 sv. Tomaž Akvinski zagledal luč

sveta. Nadaljna postaja se imenuje Akvino, ki je kraj in mestice, od ktereja je imenitna rodbina sv. Tomaža Akvinskega svoje ime imela. — Ko se ta postaja zapusti in nekoliko naprej pripeljá, se popotniku odpre razgled na imenitni samostan Monte cassino (Monte kasino), ki stoji na precej visoki skalnati, pa goli gori, in popotniku toliko zgodovinskih dogodb v spomin kliče. Pa ker mislim tako Monte kasino na potu domu ali v Rim obiskati, bom tudi o tem samostanu pozneje več pisal. —

Od Kasina do Neapelna je še 15 postaj, pa le Teano, Kapua pa Kazata so mesta, vredne da se omenijo. — Teano ima 5000 prebivalcev in stoji na obnožji izgorlele ognjene gore Rocca Monfina (Roka monfina), slovi pa zavoljo ostankov nekega starega amfiteatra. — Kapua šteje 15000 duš. Od nekdanjega mesta Kapua, v katerem se je Hanibalova armada mehkužila, ni zdaj ne sluha ne duha več. Sedanje mesto je bilo devetega stoletja na bregih reke Valture sozidano, ki je zavoljo vojsk imenitna, so tukaj bile razpostavljene. Vauban pa je bil dal terdnjavo in obzidje napraviti, ki bi še dan danes dalo sovražniku precej opraviti. Kraj med Kapuo pa Neapelnom se imenuje Campagna felice (Kampanja feliče — srečna poljana) zavoljo svoje čudovitne rodovitnosti, kajti ne rodi le samo žita in drugih poljskih pridelkov preobilno, in sicer kakor pravijo, po trikrat na leto, temuč z žitom vred na eni njivi rastejo tudi raznovertne drevesa, kakor palme, lovorovo in smokovno drevje, oljke itd. z drugimi košatimi drevesi, ki pridnega delavca branijo premogočnih žarov pripekajočega solnca. Vinska terta pa se kaj ljubeznjivo stega od drevesa do drevesa, od vejice do vejice, in obilni sad obeta. — Ves kraj se mi je zdel kakor velik prerodoviten vert ali park. —

Ako bi ne bili v Igoleti morali tako dolgo čakati, bi že bili ob 6 zvečer v Neapel se pripeljali; tako smo se bili pa še le čisto v mraku mestu približali; pa za to zamudo nas je jako odškodoval velikanski razgled v blišču tisuč in tisuč lučic plavajočega mesta Neapelna in njegovega pristana, potem pa pogled na serdite ognjeno goro Vezuv, ki med grozovitim hrutjem goreče kamenje silno visoko meče. — Pa pozno je že, zato moram končati svoje današnje pismo. — Če zdrav ostanem, Vam bodem prihodnjič pisal o Sorentu in Pompeji.

### Ogled po Slovenskem in dopisi.

**Iz Ljubljane.** Prava olika izvira iz Cerkve. Razderite cerkev in poderite altarje in njene druge znamenitosti, in spremenili ste tisto deželo, tisto mesto v dolgočasno pustoto. Kje se urijo, vadijo, doveršujejo umetniki? Pri cerkvah, njih kapelah, njih znamenjih, njih altarjih in pri vsih cerkvenih napravah. — Kako lepo se podá n. pr. dostojno znamenje na primernem kraju, bodi si v mestu ali na kmetih. — Naj gre kdo po predmestji v Ljubljani proti sv. Petru in naletel bo na zalo znamenje, ki umetnikom in oskerbniku njegovemu hvalo oznanuje, ker prav zalo je obnovljeno. Lepšajo ga umetno slikane podobe sv. Janeza Kerst., sv. Florijana, sv. Jeronima in sv. Petra. Zvedili smo, da posestnik gosp. Skale je dal podobe zmalati po znanem umetniku g. Volfu, drugo slikarijo pa je lepo izdelal g. Borovski. To znamenje, ki se kaj dobro podá na razpotji v Kravjo dolino in k cerkvi sv. Petra, je bilo v sredo pred sv. Rešnjim Telesom od št. peterskega gosp. fajmoštra po cerkvenem obredu slovesno blagoslovljeno. Čast in poštenje vsim, ki tudi v cerkvenem oziru skerbé za mestno olupšavo! —

— Ker je čas žetve in torej tudi čas posebne dolžne zahvale za dobrote, ki nam jih Bog deli, torej naj opomnimo čast. duhovstvo na prav primerne ogovore za

ta čas: „Vierzig Predigten auf die Ernte-Zeit von Frid. Brendle, Augsburg 1866.“ Spisavec pravi, da zgodovinska tvarina mu je služila tudi zoper navadnega poletnega dremavsa; dogodbe in prilike so namreč za poslušavce toliko mičniše in podučniše, ker so vzete veči del iz kmečkega življenja in od opravil, ki se veršijo poleti in jeseni. So pa dogodbe zlasti iz sv. pisma, iz življenja svetnikov, pa tudi drugodne primere, povesti in prilike. —

„Gewissen, Glauben, Civilisation; ein Compass mehr zur Orientirung der heutigen Weltlage. Von einem Laien. Brixen 1868.“ Ta knjiga, posvečena od pisatelja (nekega svetnjaka iz Parskega) mil. škofu briksenškemu, podaja v majhnih zličicah veliko zdravila za sedanje bolne imena, kakor: liberalizem, ultramontan, napredek, prostost vesti, čopkasta burjokratija, mlada burjokratija, ki se z mladim liberalizmom poročuje — najberže pred županom itd. Knjiga, v drugo in pomnoženo natisnjena, ima le 167 strani. Želeli bi jo v roke zlasti tudi tistim Slovencem, ki brano naše mlade olike ali vlečejo ali pa poganjajo. —

**Spod Korena.** M. G. — Procesije sv. Reš. Telesa so kaj prečastitljivega za vsacega vernega katoličana, ki si dandanašnji toliko slavnije podajo, kolikor čedalje več je tudi mlačnih vernikov, ki sveto vero očitno premalo spoznavajo. Pri nas je procesija v nedeljo po sv. Reš. Telesu. Štirje altarji se tako prezalo napravijo, da komaj v kakem mestu tako. Vsak vé, kako močno močno procesijo povzdiguje petje domačih prelepih pesem od sv. Reš. Telesa, kakor se sliši o tem prazniku po vsi deželi. Poviševalo pa je to leto pri nas slovesnost še vbrano moško petje. To se je zgodilo po navetu prečast. g. duhovnega pastirja, kateri so vsi vneti za lepo petje. Peli so 4 gg. tukajšnje okolice (Papler, Prahaticki, Zanoškar in Stojec, vodja pevskega društva) prekrasne latinske napeve ranjkega slavnega skladatelja Riharja. Bilo je petje kaj izversto in spodbudno; torej serčna hvala gospodom, ki so to imenitno cerkveno obhajanje povzdignili.

**Iz selške doline** na Gorenskem, 22. rožnika. (Nekoliko zakasnjeno). Naj naznanim ob kratkem zopet kaj malih novic iz naše mične okolice. Ozrmo se po versti nekoliko po duhovnijah gor-ven. V selški fari popravljajo letos silno staro cerkev sv. Križa v Kališah. Po nenavadno-starostni stavbi te cerkve soditi, bi utegnili ona biti ena izmed naj starejših gorenske strani in sploh naše dežele. Dozdaj je imela ta cerkev strop; zdaj bo izobokana; dobila bo tudi nove in višje okna ter gotovo postane prav čedna in prijazna. — V Železnikih so po večletni lepi navadi tudi letos obhajali šmarnice. Dohajalo je zlasti ob nedeljah in praznikih toliko ljudstva tudi iz sosednjih duhovnij, da je bila po cerkvi tolika gnječa, kakor ob naj večjih shodih. Zadnji večer šmarnic je mogočni strel naznanjeval na blizo in dalječ okrog slovesni sklep tega prelepega opravila. — Tudi od Zalega loga imam marsikaj spodbudnega in posneme vrednega povedati. Javaljne je še novi veliki altar popolnoma plačan, ki je bil menda predlanskim postavljen, in že se zida ravno zdaj cerkvi nov žagred, ki bo imel tudi nadžagred, kar bo zlasti ob času shodov prav dobro služilo obilni trumi na Zali log dohajočih Marijnih častivcev. Cerkev namreč dozday ob shodih ni zamogla sprejemati vsega ljudstva med svoje sicer prav prijazne in snažne obzidja. — Obhajale so se letos na Zalem logu tudi pervikrat šmarnice, in sicer tako lepo, da bi se kaj lepšega tudi od kake mestne fare komaj pričakovati zamoglo. Tudi zidanje nove Marijne cerkvice v Suši (podružnici zaliloški) je vis. čast. g. fajmoštru že zdavnej pri sercu. Ker ima ljudstvo cele selške doline, loške okolice in sploh na dalječ okrog (tudi iz

goriške nadškofije priromajo 2. julija vsako leto obilni častivci v procesiji le-sem) do tega Mariji posvečenega kraja posebno zaupanje, ni dvomiti, kadar se delo prične, da tudi nova cerkvice srečno iz zemlje prirastla bo. — (Konec nasl.)

**Iz Ribnice.** Dovoli, ljuba Danica, malo prostorčka za spomin mojemu nekdanjemu součencu in nepozabljivemu prijatlu učitelju Jurju Bajt-u, kterege smo 16. t. m. pokopali. Prišli so omenjeni dan ob 9 zjutraj vsi šolski otroci v šolo, in od tukaj smo slovesno spremili njegovo mertvo truplo s štirimi duhovni na pokopališe. — Posebna čast gre tudi čč. gg. iz ribniške okolice: g. Lorencu in g. učitelju iz Dolnjevasi; g. učitelju iz Sodražice; g. učitelju iz Dobrepolja in g. podučitelju iz Lašč, ker so ranjcemu še zadnjo čast pa ljubezen do njega s tem skazali, da so prišli na njegov pogreb. Bil je ranjki izversten in marljivi delavec na šolskem polju, ter je z ukom in trudom mladini veliko koristil, s poštenim zadržanjem pa jim je lepe zglede dajal. Da je bil poseben ljubljeneč šolske mladine, se je vidilo pri pogrebu, ker otročiči so zdihovali: „Oh! nikoli več jih ne bo.“ Pa tudi teržani so ranjkega občno ljubili, ker pri pogrebu jih je bilo obilno iz vseh stanov. Sklenili smo tudi, da mu bodemo postavili spominek na grob. Ako je kdo njegovih součencev ali prijatlov pri volji, kaj k temu pripomoči, naj blagovoli poslati do gospoda Raktelja, učitelja v Ribnici.

Ant. Kratochvil,  
podučitelj v Sodražici.

**Iz okraja kočevskega,** 15. rožnika. (Konec.) Pustimo pa žalostno berilo meseca rožnika in ozrmo se nekoliko nazaj v cveteči maj ali veliki traven. Sv. evangelij nam pripoveduje, ko je naš Zveličar uka željno množico ljudi več časa neprenehoma učil in pred njimi svoj uk s čudeži poterjeval, da so se mu v serce smilili ljudje, ki so več dni pozabljeni na svoje telesne potrebe brez jedi za njim hodili, in jih ni hotel lačnih domú spustiti, temuč je jim tudi za telesni, kakor poprej za dušni živež poskerbel. In tam, kjer so se bili usedli, da bi potem ko si bili nasitili dušo, še tudi nebeški dar telesne hrane zavžili, pravi sv. pismo, je bilo veliko trave. Veliko trave omenjenega meseca me tedaj spominja na dušni in telesni živež, ki ga Bog ta mesec ljudem pripravlja. Vse imenitniši rastline cvetó v majniku in obetajo dosti živeža za telo. In kje pak je ravno za dušni živež v maju toliko dobrega pripravljenege? Morda tam, kjer se ravno ta mesec tako po čukovsko ponočevati pričinja; tam, kjer se ostudne pesmi popevajo; tam, kjer se še poštenim od dela trudnim ljudem krade počitek z glasnim razsajanjem? O kaj še? Kjer se Marija premalo časti, — tam se pohujšanje hujši košati. Vpeljanje slovesnih šmarnic je v marsikterih krajih očitno zmanjšalo ali zadušilo to ponočno kugo. Kjer še niste imeli dosedaj slovesnih šmarnic v povišanje Božje slave, k časti nebeške Kraljice in v dušni prid vernih ovčic, prosim vas, poskusite jih prihodnje leto; njih sad boste gotovo morali hvaliti: svoj trud pa boste našli obilno poplačan pri Kraljici nebeški, — zlasti z lepšim življenjem mladine in z večji gorečnostjo starih.

Utegne se pa marsikdo izgovarjati: slovesne šmarnice bi še pričeli, ali bojimo se, da ne bi pri berilu in litanijah duhovnik s cerkovnikom ostal sam; kajti, ta mesec ravno imajo ljudje toliko opravka na polji, da jim ni mogoče v cerkev hoditi, in če se po mestih šmarnične slovesnosti obilno obiskujejo in so vse hvale vredne, bi se znalo na deželi ravno nasprotno o njih reči. Naj smem pa temu nasproti iz našega kraja povedati nekoliko djanskih dokazov, da naši ljudje na kmetih pridno obiskujejo šmarnične opravila v cerkvah, kjer jih imajo, med tem nič ne zamudijo in od njih očitno sad imajo.

Lepo se obhajajo šmarnice v Dobropoljah, kakor sem bil vže leta 1866 v Danici omenil, in sem se letos tudi sam z lastnimi očmi pričal.

Ob delavnikih je bilo vsaki dan šmarničino berilo ob 5 zjutraj, potem sv. maša z blagoslovom, med katero so se glasile lepe pesmi v čast Marije Device; o nedeljah in praznikih se je pričelo petje o 1/2 6 zvečer, ob 6 je bilo branje in potem lavretanske litanije z blagoslovom. Nalašč sem bil šel prvo nedeljo majnika v Dobropolje z nekterimi prijatelji, in nisem se kesal, da sem romal k slovečim šmarnicam. Tisto nedeljo je bilo tam tudi farno patronsko opravilo sv. Križa. Ob desetih so peli latinsko: Kirije eleison, eno od sv. Križa itd., vse izvrstno. Ob 2 podoldne so bile pri velicem, malo okinčanem altarju pete litanije z blagoslovom. Obe té opravili je spremljal veličastni strel. O 1/2 6 so bile zopet pete litanije za šmarnice, ob 6 šmarnično berilo in potem zopet še molitve z blagoslovom pri šmarničnem altarju, ki je bil ves s cveticami in umetnimi pregrinjali prezalo okinčan.

Cerkev, zelo prostorna, je bila natlačena. Drug dan zjutraj ob 5 je bilo zopet berilo, potem sv. maša z blagoslovom, in dasiravno v delavnik, je bila cerkev polna. Petje se mi je močno dopadlo v Dobropoljah; še bolj pak nevtrudljiva delavnost preč. gosp. duhovnega očeta V. S.

V Ribnici, dasiravno novo farno cerkev delajo, so z lepimi slovestnimi obhajali šmarnice v cerkvi in farnem pokopališču. Vsaki dan zjutraj je bila pri šmarničnem altarju sv. maša s petjem, popoldne pa berilo in litanije z blagoslovom. Vselej je bilo dosti ljudi pričujočih, in binkoštno nedeljo so se duhovniki in verniki s solznimi očmi ločili od šmarničnega altarja.

Celó pri podružnici sv. Tomaža na Poljanah, poldrugo uro od farnega sedeža Ribnice, so opravljali očitne šmarnice tako ljubeznjivo in ginljivo, da so me prav močno ginile.

Prav slovesno so se obhajale šmarnice tudi v Sodražici.

Slovesne šmarnice sem videl tudi pri stari Cerkvi na Kočevskem, in v njeni podružnici v Ložini. —

Namerjavam času primerno knjigo v poduk slovenskim županom na svitlo dati s pomočjo domoljubov; kajti ne le jaz, ampak vsak, kdor se kaj bolj ozre po naših županijah na kmetih, bode na prvi mah spoznal potrebo take knjige za sedanji čas, ko je toliko važnih opravil izročeno županom, za ktere je malokteri župan zadosti učen.

Moja misel je, v družbi nekterih pravdoznanskih gospodov, kacega okrajnega predstojnika, bolj učenega župana in občinskega tajnika to reč tako vrediti, da bi vsaj vsacih 6 tednov po en vezek se tiskal, in bi od sedaj do leta 1870 vsaj 10 vezkov na dan prišlo. Ceno enemu vezku postavljam na 25 kr. Naročnino sprejema blagovoljno županija Veliko-poljanska (Post Grosslašič) do 15. julija t. l. Kaj več po potrebi drugi pot.

**Iz Maribora. A.** (Svečanost v čast mučenikom. Rzsodba zastran križevega pota). „Ubogim se oznanuje evangelij“ (Mat. 11, 5.), je dal Kristus sporočiti sv. Janezu Kerst. v ječi, ko je bil ta svoje učence odpravil k Gospodu, naj se sami pričajo, da je Kristus v resnici pravi Mesija. Te besede Gospodove so nam na misel prišle, ko smo vidili poslušavce, ki so prihajali poslušat nemških pridig o štiridnevni slovesnosti v čast mučenikom, ki so jih lani o Petrovem sv. Oče Pij IX na svetilnik sv. cerkve postavili. — Od 21. junija počenši je bila v predmestni fari čč. oo. frančiškanov v ta namen zjutraj ob 9 slovenska pridiga, za njo slovesna peta maša; popoldan

ob 5 pa nemška pridiga s slovesnim blagoslovom. Obhajanih je bilo v tem času blizo 1800 vernikov; malo, ali pa, če pomislimo tukajšnje okolišine, recimo rajše, da je to število veliko. Kar je namreč še v mestu slovenske zdrave korenine, večidel deržina, to še zakramente prijema, in iz slovenske okolice, kolikor je še kristjanske poštenosti pri gornškem (vincarskem) ljudstvu ostalo. Pri slovenskih pridigah je bila cerkev vsakokrat polna; pri nemških pa veliko manj. Mestno prebivavstvo, nemška in ponemčena gospôda, je svečanost prezerla; zakaj nekteri, sicer kot pobožni dobro znani, ne morejo mesta nadomestovati. — Kakor ob tej priliki, se godi tudi sploh, da k nemškim zjutranjim pridigam v stolni cerkvi prihajajo večidel poslušavci, ktere po pečah in prostih nošah berž spoznaš, da so slovenske kervi. Bila bi zares za Maribor in okolico ena nemška pridiga v stolni cerkvi čez in čez zadosti.

Ta mlačnost nemško-gosposkega mestnega ljudstva pri tej lepi priložnosti toliko bolj oči kolje, ako se ž njo primérja to, kar smo za gotovo zvedeli iz Gradca. Dan namreč poprej, ko se je v Mariboru končala svečanost zgoraj omenjena, pričela se je ista slovesnost pri čč. frančiškanih v Lankovci, kamor se je odpeljalo iz Gradca veliko deklic belo oblečenih, da vzvišavajo toliko redko in spodbudljivo cerkveno svečanost. Tako se je pri nas zopet pokazalo, kako da verska vnamar-nost duhove lomi. Mestni svet, v posvetne sladnosti zatopljen, nima pojma več o visokosti in vrednosti Svetnikov. Kako bi tudi? Vsaj je tudi kert čisto srečen in zadovoljen v svojih podzemeljskih predorih in mile solnčne svitlobe ne terpi. Naj hujši stan za človeka je, ako nima in ne čuti več dušnih potreb.

Na prošnjo solnograškega nadškofa je dovolil sv. zbor za odpustke (s. Congr. Indulg. et Rlq.), kakor naznanja zadnji cerkveno-vladni list, da se zamorejo odpustki sv. križevega pota tudi zadobiti, ako se ne gre po cerkvi od štacijona do štacijona, ampak v klopéh ostane, samo da se pri vsakem štacijonu vstaja in poklekuj (sicer mora namreč molivec saj nekoliko mesto spremeniti pri vsakem štacijonu, da odpustke zadobi). — To bode zlasti za fare z majbnimi cerkvami velika dobrota, kjer se ljudje gredé od štacijona do štacijona silno gnjetejo, da je težko priti naprej. — To dovoljenje velja le samo za vse škofije, ki so pod solnograško metropolo.

**Iz Rima, 22. rožn. K.** — Ravno kar je bil konzistorij, v katerem so sv. Oče proti zbranim kardinalom v nagovoru tožili čez avstrijske nove postave.

„Tudi od te strani, od ktere bi se nikdar ne bili nadjali“ — so neki sv. Oče rekli — moramo slednjič skušati napade. Že konec lanskega leta so se pretresovali v deržavnem zboru avstrijskem načerti za nove postave o šoli, zakonu in o medverskih razmerah. Ti načerti so se mesca maja poterdili in avstrijskim katoličanom kakor postave vrtili. Prederzne te postave prelomljujejo znano pogodbo, ki je z apostoljskim sedežem sklenjena, pa še celo nad natornimi pravicami se pregreše. Zato jih zaveržemo z vsimi nasledki, ktere bi vlada iz teh ostudnih postav izpeljevati utegnila.

Opomnimo pa tudi vse, ki so te postave nasvetovali, skleпали, poterdili, na cerkvene kazni, v ktere že samo s takim djanjem (ipso facto) zapadejo.

Serčno nas je veselilo viditi, de zoper take postave škofje tako krepko svoj glas povzdigujejo. Pričakujemo pa še od nadškofov in škofov ogerskega kraljestva, da bodo tudi oni po zgledu serčnih svojih sobratov v uni polovici cesarstva ravnali.

To so bile nekako poverhu posnete misli nagovora sv. Očeta. V tem konzistoriju je tudi kardinal Reisach bil povikšan v kardinalskega škofa Sabinskega namesto

umerlega d'Andrea. Temu kardinalu je plača, ki jo je do letos kakor protektor v „Animi“ dobival od našega cesarstva, zanaprej ustavljena.

### **Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?**

(Naša edinost.) Časniki čehovci in polonovci so se undan nekako tergali za rudečega princa, ktere da je bolj pobožal. Šel je v Prago, in polonovcem ni bilo prav; šel ni na Poljsko, in čehovcem je bilo prav. Otrčarije. Napoleonidu, če tudi utegne njegovemu značaju česki stan mičniši biti, so javljne dosti mar Čehi in Poljci s svojimi koristimi; on ima svojo lastno politiko. Slovenom prva in zadnja naloga in politika ima biti edinost med seboj. — Naj slabši politika, če bi bil tudi sam vteleseni dvalizem, ne škoduje toliko, kakor pa razpor med seboj. Naši zavidljivci gledajo Slovence med seboj v naj večji razpor spraviti, kar je le mogoče, in povsod jim na pete stopati, kjer koli se dá. Slovenci sami jim pa sekundirajo, — sicut fecerunt patres nostri. Tudi po naših časnikih se dosti grizejo. Da bi vas plent! — Naša še znamenitiši naloga pa je, skerbeti za edinost Slovencev v pravi veri: dokler te edinosti ne bo, bodo vedno po duhu v razporu med seboj in vsa vzajemnost bode brez priserčnosti. Ako Čehi enkrat nedolžnim jezuitom okna pobijajo, drugi pot na romanje k „presv. Husu“ v Kostnic vabijo; ako Rusi z žandarji katoliške Poljake v razkolništvo ženejo; ako Poljci Rusine s svojim jezikosilstvom v obup tirajo, s turčinom pa se zoper Slovence vdnujejo: to gotovo ne pripomore k duhovni edinosti in za oliko potrebni vzajemnosti slovenskih stebel.

(Papežev nagovor in nasprotni šunder.) „Laibaherica“ se je že 30. rožnika s tem tolažila, da nagovor sv. Očeta ni storil tolikega potresa, kakor bi bilo pričakovati. Kaj da je „Laib.“ vse pričakovala, kakor kdo ki hudo vest ima, kdo to vé? Ako pa hočemo soditi iz vriša po cerkvi sovražnih časnikih, je potres ondi dosti velik že sedaj. Med jedro katoliškega naroda pa je dozdej nagovor sv. Očeta še malo segel, koliko manj še le več dni poprej. In tacega potresa zaupljivo pravi katoličani ne bodo budili, kakor so ga delali dunajski ulčarji pa sem ter tje neka „inteligencija“ takrat, ko je bila prva skala zadela pogodbo med papežem in cesarjem. — Priserčno je še to, da „Laibaherica“ se pa le zopet vsiluje za „inštruktorco“ papežu in cerkvi, kar je pred nekimi mesci tolikrat in tako marljivo prakticirala: ona vé nad vse doktorje sv. pisma, kaj cerkvi gre in kaj ne; nad vse cerkvene postave in koncilije, nad vse škofove in nad samega papeža ona vé, kaj je okrožje, kaj dolžnosti sv. cerkve, doklej njene pravice segajo. Kje koli je „Laibaherica“ tako visoko študirana postala? Sv. Oče so za dolžnost spoznali naznaniti in tožiti, da so cerkvene pravice žaljene in da začetniki in deležniki teh krivic zoper cerkev naj pomnijo težkih cerkvenih kazni, ktere si taki nakopljejo; „Laibah.“ pa za svojo dolžnost spozna papeža in cerkev inštruirati, da ona ne vesta kaj delata, — to le „Laibaherica“ vé: cerkev bi bila mogla le za nravo (čednost) vest poojstriti, to je bila njena pravica, ona pa je svojo mejo prestopila in to obsodila, kar ji mar ni, k čemur nima ne dolžnosti in ne pravice, in ta neubogljiva cerkev je s tem le sama sebi škodovala, ker takó dobrote novih postáv odbija, kakor: svobodo za svoje notranje življenje in samostojnost v gospodarstvu svojega premoženja... O preumetna „Laibaherica!“ Ali nima cerkev tega tudi v Carigradu celo brez novih temeljnih postav?! —

„Ena laž več ali manj, to ni toliko,“ menijo liberalni lažniki. „Tagespošta“ pa jih suje kar na koše

zoper papeža, češ, da je bil Pij IX pred 20 let nekako tako liberalen kakor je sedaj minister za bogočastje Hasner, da je takrat blagoslavljal, kar sedaj preklinja; da je bila svobodna edina Italija takrat cilj njegovih patriotiških vošil. Tacih umazanih obrekovanj pa je na celi strani še toliko, da bi mogel misliti, „Tagespošta“ je naj večji svetnica, Pij IX pa naj večji grešnik, kdor ne pozná krempljev in glasú pseudoliberalnih tic — kosmatic. Da „Tagespošta“ strašno germi, kako naj ministri udrihajo po „papeževih vazalnih“, „škofovskih rovarjih“, „generalih von der schwarzen Garde“, to nič ni čudo, to je „žlahtno kulturträgerstvo.“

Takemu praznemu berklanju nasproti svetovamo pa brati podstavne in mirne spise škofov in papežev nagovor. V njih je resnica in mir.

Opomnimo naj, da med velikimi ropotači zoper nagovor sv. Očeta je zopet tudi dunajski srenjski odbor, kakor je bil o svojem času zoper škofovsko pismo do svitl. cesarja. —

V šolskem oziru se obeta veliko preuredb. Med drugim namerja vlada preurediti zlasti pripravniša za učeniške, kar se bo v državnem zboru obravnavalo. Kam utegne ta reč tegniti pri sedanji večini, se dá misliti. Vse ljudske, glavne in nižje realne šole mislijo razdeliti v začetne in mestnjanske šole. Vlada pripravlja tudi osnovno postavo za ljudske šole, ki jo bo državni zbor pretresoval. Kolikor smo mi vidili in skusili, so se naše ljudske šole močno močno razcvetle in povzdignile, odkar je konkordat; mladina se je kaj lepo in z velikim pridom odgojevala. Viditi je bilo nekako nenavadno življenje pri mladini. Kaj bo zanaprej, se bo vidilo. Toliko je gotovo, da vse šolske postave malo zaležejo, ako ni narod z njimi zadovoljen; zadovoljen pa je narod, ako se prepriča, da se dela v edinosti s cerkvijo. —

Iz Cincinata piše nekdo 12. majnika 1868 to-le v novojški katol. list: „Kdor preudarja duhovno stanje naše zahodnje kraljice in v ta namen prebira vsakdanje naznanila o razpravah pred našimi raznimi sodnijami, mora gotovo začuden spaziti, da od malo časa so se zakonske ločitve hudo pomnožile. V poslednjih dveh dnevih jih nismo našli nič manj kot sedem znamenjanih, in pred nekoliko tedni smo jih šteli še več. Kako zamore tudi drugač biti, ako se že naprej zakon nima več za tacega, ki za celo življenje veže, ampak le kakor golobnjak (prizanesite mi to priméro), ki človek leti noter in ven, kakor se mu poljubi. Kako bi moglo drugač biti, razun da je potlej toliko nesrečnih zakonov, ki poslednjič k ločitvi priložnost dajo, ako se zakonu vzame lastnost sakramenta ter človek v zakon stopi brez spodobne resnobe, brez vredne priprave. In vendar vse kodernca od veselja zavoljo civilnega zakona, kar koli je neprijaznega katoliki cerkvi. Ne bodo li take nesreče previdnim ljudém čiš odperle?“ — To smo zato posneli, da se vidi, kakošen sad rodi posvetni zakon v deželi svobodnjave in novih blagrov.

Bosansko. Jan. Roskievicz, avstrijski vojaški častnik, je na svitlo dal letos čverst spis o Bosni in Hercegovini (Studien über Bosnien und die Herzogovina. Leipzig, 1868). Po tem spisu so memo Arnavtov, judov in ciganov v Bosni in Hercegovini zgolj sami jugoslovenci, ki serbsko ali hervaško govore. Po veri je v Bosni mohamedanov 323.000, v Hercegovini pa 60.000; Slovencev grekov je v Bosni 460.000, v Hercegovini 75.000; katoličanov v Bosni 135.000, v Hercegovini 47.000. Mohamedanski Slovenci so največ posestniki, nekdanji plemenitniki, ki so po premagani ti zemlji l. 1463 svojo vero izdali, da bi ostali v posestvu svojega zemljiša. Katoliško duhovstvo, zlasti oo. frančiškani, so do današnjega dne ohranili velik vpliv ter jih do-

stokrat mohamedani sami za svet prašajo. Podpira jih Avstrija in Francija pa misijonske družbe v Rimu in Lionu. Še zmiraj je ondi nevredno trinoštvo, da vsak kristjan se mora naj bolj zanikarnemu mohamedanu na poti ogniti ali s konja stopiti, dokler mohamedan ne odide (Hlas). — Bog daj, da bi katoliška cerkev ondi zmaga! Le to edino je zmožno pomagati ubogim bratom nakviško v telesnem in duhovnem oziru. Upajmo, da bode zmiraj bolj obširna bratovšina ss. Cirila in Metoda kaj od Boga sprosil.

**Katoliški Slovaki** namerjajo napraviti samostojno katoliško gimnazijo. Gg. Orszá, Chrástek, Sásik, Sasi- nek in Sartoris so storili začetek in podpisali 1300 gl. Dobro! —

**Amerikansko.** Pravda zoper amerikanskega zvezno- deržavskega predsednika je šla v siratko. 9. rožnika so ga starašini zastran 2. in 3. pravnega člena n e z a- dolženega izrekli in sodba je bila *sine die* odložena, t. j., noben nadaljni dan ni bil za pravdo odločen, opu- stilo se je vse pravdanje. Tako je zmagała zmerna lju- doljubna (demokratovska) stran zoper rogate republi- kance. Pri naslednji volitvi novega predsednika se bote stranki še pócili, in v ta namen je bilo pred kratkim zbirališe v Cikagi, kjer je bil ko novak za novega pred- sednika enodušno postavljen general Grant. Trije Nemci in Čeh Hassaurek so o tej priliki na véliki zvon bili.

Neštevilne katoliške družbe nemškega jezika so binkoštni teden imele v novem Jorku véliki družbinski shod, k kateremu so bile povabljene vse katoliške družbe novega sveta. Véliki zbor je bil pod obrambo ameri- kanskega škofijstva in pa zdaj že trinajsti v versti. Pečal se je sosebno s prašanji, ki tičejo naseljevanje v Ameriki. Kaj imenitni so mnogoteri nasveti in sklepi za preseljevanje na vse strani, in že o prepeljevanji čez morje se bo veliko kužljivosti odvernilo, ako se boje sklepi spolnovali.

**Novo berilo iz vsih vetrov.** Slovenov prijatli vsih prijatlov se nadjajo, da bo Anglež zdaj Rusa v Azii natepel, ko je v Abisinii zobé pokazal. Se vé, da An- gležu že še kaj privošijo v Azii, ne pa Rusu. Po ker- šanskih načelih ima povsod pravica govoriti, ne puška: bodi si kdo Anglež, Rus ali Tartár. — Na Laškem so denarne zadeve v tako zanikarnem stanu, dežela od skrivnih naj ostudnih družb tako nadlegana, od po- manjkanja ljudstvo tako izstradano, od sovražnikov sv. vere pošteni tako terpinčeni, da se tudi že po družih krajih začanja premišljevat, kam tako imenovani li- beralizem pelje. — V Pragi sta bila 9. rožnika 2 faj- moštra iz Algira v Afriki ko poslanca svojega vikšega škofa in sta prosila darov za lakote umirajoče, njih vdove in sirote, ki jih je na tisuče. Kardinalu sta darovala srebern križ, ktereга podstava je iz palme, ki je zrastla nad grobom sv. Avguština. — V zgor- nji zbornici so bile 23., v spodnji pa 24. rožn. za sedaj seje sklenjene ter do 1. kim. odložene. Silo postav je bilo dodelanih, katerih nekaj je že poterjenih, nekaj še ne. Sad se bo pozneje pokazal. Kaj cerkev o „verskih postavah“ misli, so izrekli škofje in papežev nagovor v današnjem listu. — Cesarjeva pričujočnost v Pragi z vsim, kar je z njo sklenjeno, je „liberalce“ in „verfas- sungstreuerje“ spravila v strah in trepet, da se utegne dan zaznati, ko bo imel v Avstrii tudi Sloven kaj več govoriti. Ljudém tolikega „humanizma“ — se vé — je to toliko, kakor bi se svet podiral. Prayi junaki so to, ktere zajčja koraža zgrabi, ako dva Čeha na Dunaj prideta. — Iz „nove, svobodne, osrečene, novoliberali- zirane Italije“ na vse strani na ušesa bijejo tožbe, da je toliko morij, da v nobeni deželi primeroma ne toliko;

— ni več pomočka nobenega, poštene ljudi zoper bo- dalo braniti; — vse strah mori, ker brat si ni svest, da ga zraven brata ne bo kdo prebodel. — „Armonia“ kliče: Ta družba je vaše delo, vi preganjavci cerkve, vi roparji duhovstva, vi sovražniki papeževi . . .!“ — Kar so satanovi hlapi mavtarji in garibaldeži lansko leto počenjali sv. Rešnjega telesa dan pri procesii v Veroni, to so letos hotli v Benedkah. Ta nesrečni narod si je sramoto nakopal za dolgo časa od teh derhal. Ti ljudje so gerši kakor vsaka zvér, kadar se poživinijo, to so ostudniši kakor živi satani. Ko pride procesija v sredo terga sv. Marka, se od vsih strani ti razkačeni razboj- niki zadervé na duhovstvo in bratovšine, ki so šle s procesijo, jim tergajo iz rók cerkvene posode, sveče itd., poderejo može, ki so nebo nesli, starček kardinal sam je bil komaj od nekega oficirja obvarovan pred temi svetilnjaki nove Italije. Da se je strahovito pohujšanje pretergalo, pritisnejo karabinieri in policaji z vojaki ter razpodé te „liberalne“ faune, nesramne bandite, gari- baldovsko zalego.

**Iz Ljubljane.** Unkrat smo bili naznanili, da sta naša poslanca gg. Pintar in gr. Barbo oddala pri pape- ževem poročniku denar, kar ga je bilo poslednji čas Danici v ta namen oddanega. Naj povemo danes, da je svitli gospod nuncij s posebno priljudnostjo sprejel naša gg. poslanca, veliko zadovoljnost razodel za lepi dar in častite reči govoril o naši deželi in njeni vernosti ter pokazal, da mu je prav dobro znana.

Naj naznanimo še, da od 7. prosenca tega leta pa do izročanja smo bili prejeli za sv. Očeta te-le darove: V zlatu: 2 sovréndora, 2 polsovr., 1 dvojnat ces. cekin, 27 prostih ces. cekinov, 14 celih napoleonov, 3 polnapol., 1 amerk. dolar, 2 pap. cekina, 1 pap. cekin = 2½ šku- da. — V srebru: 28 velikih križakov, 8 ½ križakov, 11 ¼ križakov, 86 raznih terdnjakov, 24 terdnj. po 1 star. gl., 471 dvajsetic, 104 terdnj. po 1 nov. gld., 17 zveznih terdnj. po 1 gl. 50 kr., 3 terdnj. po 2 gl. a. v., 4 terdnj. po 5 frankov, 368 nov. petic (to je, po 25 nkr.), 63 starih desetec, 8 star. petic. — V papirji, v ktereга je bil zmenjan tudi ves majhni denar: 2767 gl. — Vse to je dalo v zlatu: 8460 frankov ki so bili oddani. Sv. Oče bodo darove in vošila prej. li, darovavce bla- goslovili in za nje molili po njih željah.

— Dr. Toman je prinesel z Dunaja naznanilo, da čisto v kratkem bode gospod mestni župan dr. Kosta zopet postavljen v svoje pravice.

— Birma bo: 16. mal. serp. v Presarji; 19. pa v Dobrépoljah.

### **Duhovske spremembe.**

**V ljubljanski škofii.** Prestavljeni so naslednji oč. gg.: Ant. Peterlin z Iga v Stari terg pri Ložu; Juri Dernovšek z Berda na Igo; Matija Absec z Vač na Berdo; Rajm. Kalan s Kamnika na Vače; Blaž Muhovic z Radolice v Kamnik. Umerl je g. Jož. Novak, fajm. v Kolovratu. R. I. P.

### **Dobrotni darovi.**

Za sv. Očeta. G. Sepič 1 gl. — G. Šim. Žužek 1 gld. 90 kr. —

### **Pogovori z gg. dopisovavci.**

Gg. Fr. K., R. P., Rad. in Fr. O.: Precej prihodnjič. — G. Ozm. pri sv. P.: Ostalo je 1 gl. 70 kr. čez naročilo: kam naj se oberne? — G. Fr. Vranč.: Za g. mis. Andr. Prijon-a v Ameriki je naročeno do konca leta in je ostalo še 70 sold. — G. dr. Gr.: Po pošti. — G. R. Repotoč.: Odpravnštvu naročeno. — G. Štuh.: Ogd. kmali.